

Stvoritelj vraća dobrim onima koji se pridržavaju njegovih odredaba, a kažnjava prijestupnike njegovih odredaba (rješenje problema zašto pravedniku ide loše a zločincu dobro);

12. Vjerovati potpunom vjerom u dolazak Mesije. Ako bi i okasnio, svakoga ćemo ga dana očekivati;
13. Vjerovati potpunom vjerom da će uskrsnuti umrli u trenutku kada bude volja Stvoritelja, blagoslovljenoga.

Svako od ovih načela naš autor tumači na nekoliko stranica. Iz njih je razvidno da židovstvo veže svoje vjernike u savjesti te polaže pravo na apsolutnost (*Absolutheitsanspruch; claim for absoluteness*) poput kršćanstva, islama, budizma... Onima koji su sljedbenici drugih religija židovstvo predviđa mogućnost spasenja ako se drže sedam zapovijedi danih Noi i njegovim potomcima, što je zapravo religija razumne otvorenosti istini i ponašanja u skladu s glasom savjesti (usp. "Sedam micva Noim sinovima", str. 352-357).

U dodatku 1. donesene su slike i nazivi životinja i riba čije meso Židovi smiju blagovati (str. 693-699); u dodatku 2. osnovni su podaci o rabinima koje autor spominje tijekom izlaganja (str. 701-725); dodatak 3. je "Rječnik pojmova iz židovstva i hebrejskih izraza" (str. 727-771). "Pojmovno kazalo" (str. 775-793) sadrži osnovne židovske stručne i tradicijske termine. Ovi dodaci i kazala čine knjigu upotrebljivom prosječnim čitateljima koji nemaju stručnu naobrazbu iz judaistike.

S radošću napominjem da sam svoj primjerak ove vrijedne knjige nabavio u prostorijama "Jevrejske općine" u Sarajevu. Ne znam koliki će broj Židova u Sarajevu i drugim mjestima BiH ovu knjigu nabaviti i iz nje proučavati svoju vjeru, ali

smatram da je ona izvrsno pomagalo Židovima koji se služe hrvatskim jezikom da im nacionalni i religijski identitet bude više od njegovanja obiteljskih i građanskih običaja. Knjiga je pisana dijaloški i zato je prikladna da za njom posegnu i kršćani, osobito teolozi, propovjednici i vjeroučitelji. Iz nje možemo zorno doživjeti da židovstvo i Židovi nisu samo postojali u vrijeme nastanka Novoga zavjeta iz kojega čitamo i tumačimo svojim vjernicima svete tekstove, nego postoje i danas kao vjerska i nacionalna zajednica. I to ne negdje daleko, neko među nama.

Mato Zovkić

Temeljna pitanja morala

Marinko PERKOVIĆ, *Temelji teološke etike*, Vrhbosanska katolička teologija, Priručnici 4, Sarajevo 2000., 311 str.

Nije baš čest slučaj u našim prilikama pronaći među teološkim knjigama onu koja u formi priručnika obrađuje sustavna pitanja morala. Međutim, i to se povremeno događa kao što pokazuje primjer profesora Perkovića, mladog predavača teološke etike na Vrhbosanskoj katoličkoj teologiji u Sarajevu. Iako profesori svoje znanje nerado stavljaju na papir, vjerojatno po nekakvom urođenom osjećaju ozbiljnosti i težine pothvata, autor se za to ipak odlučio. Time je studentima olakšao uvid u osnovna moralna pitanja, zahvaljujući svojoj hrabrosti i susretljivosti izdavača.

Uz to, profesori su svjesni činjenice da su rijetki priručnici teološke etike koji na dulji rok izdrže iskušenja vremena. Razlog za to je u ljudskom iskustvu u kojemu uvi-

jek postoje nove spoznaje, a koje je teološka etika prisiljena uvijek iznova pratiti i etički vrednovati. Kad bi bio obrnut slučaj, tj. kad bi se prihvatilo da neko teološko djelo vrijedi za sva vremena, tada ne-bismo imali ni novih djela ove vrste.

S temama iz osnovnoga sadržaja katoličkoga moralnog nauka, ovaj priručnik je zaista osvježenje za našu teološku literaturu već samim tim što se pojavio, ali i zbog činjenice da autor u njemu uvažava mišljenja brojnih suvremenih teologa, a da pritom ne gubi iz vida ni dijelove klasične strukture moralne teologije. Uz uvodne teme (kršćanski moral u krizi, kratki pregled povijesti moralne teologije, narav moralne teologije), priručnik ima dva osnovna dijela: *Poziv na nasljedovanje Krista i Čovjek se odaziva*. Autor ovakvim pristupom odmah obznanjuje da u načelu odustaje od tzv. "normativnog morala", koji donedavno nije dovoljno uvažavao osobnost i postupnost u dozrijevanju na putu moralnih izbora. Ljudska moralnost pretpostavlja osobnu slobodu i odgovornu uključenost u odabiru vrednota i ovo djelo ide upravo tim smjerom.

Kao što već i sam naslov upućuje, u priručniku su sadržana temeljna pitanja morala: moralna norma i moralni zakon, savjest, struktura (ne)odgovornih ljudskih čina, moralne vrline i stanja, te napokon pitanja moralnih prekršaja ili grijeha.

Slijedeći tragove Drugoga vatikanskog sabora, napose saborski dokument *Optatum totius*, autor obilno navodi biblijske tekstove, te uvažava antropološka, psihološka i druga novija saznanja u osvjetljavanju moralnih odluka. Ipak, ono što je možda osnovna karakteristika priručnika jest njegovo utemeljenje na moralnoj filozofiji, napose na sintezi neotomizma. S neotomizmom u moralu kod nas kreće tek Kuničić, te je vrijedno naglasiti kako je au-

tor "kod kuće" upravo na tom području. Istina, svu "težinu" priručnika, studenti teologije naći će baš u ovim pitanjima, no on im je i namijenjen kao pomoć ili prve informacije o nekim "bitnim temama teološke etike", kako stoji i u samom predgovoru.

Izbirljiviji čitatelji ovoga djela, koji bi htjeli imati više informacija o određenim pitanjima, ostat će u tome prikraćeni zbog izostavljenih neposrednih referencija u tekstu, ali će zato na kraju pronaći obilno navedenu literaturu koja je u nastanku djela korištena. U svakom slučaju, priručnik je ne samo vrijedno osvježenje u etičkim temama, nego i svojevrsna novost koja raduje, te stoga zaslužuje i više od obična pažljiva čitanja.

Tomislav Jozić

Svećenička vjernost do mučeničke smrti

Anto ORLOVAC, *Vjeran do smrti. Život i mučeništvo banjolučkoga svećenika Ante Dujlovića*, Biskupski ordinarijat Banja Luka, 2004.

Vjeran svojem interesu za stradanja Crkve i svećenika u banjolučkom kraju, Anto Orlovac obogaćuje povijest mjesne Crkve još jednom knjigom, ovog puta svjedočanstvom smrti nedužnoga mladoga svećenika te poviješću rasta i smrti župe Gumjera.

Knjiga *Vjeran do smrti. Život i mučeništvo banjolučkoga svećenika Ante Dujlovića*, zapravo je isprepletana povijest župe Gumjera i njezina župnika Ante Dujlovića. Arhitektura knjige sklop je dviju pripovjednih linija. U jednoj se prati život